

3–4. A háztartások gazdálkodása

A. Kik alkotnak egy háztartást?

B. Milyen bevételei lehetnek egy háztartásnak?

C. Milyen kiadásai lehetnek egy háztartásnak?

A. Kik alkotnak egy háztartást?

Kollégium vagy mindennapi utazás?

Májusban nagy öröm érte a Molnár családot: Évi sikeresen felvételizett az első helyen választott középiskolába. Azonban az örömben némi öröm is vegyül, ugyanis az új helyzet miatt alaposan át kell gondolniuk a család lehetőségeit. Mivel az iskola másik városban van, Évinek a napi utazás közel három órát venne el az életéből. Megoldást jelenthet, hogy Évi felvételizik az iskola melletti kollégiumba, viszont akkor csak hétvégén lehetne a családjával. Így vagy úgy, de a Molnár családnak döntésre kell jutnia: vállalják-e a hosszadalmas utazást, vagy inkább felvételizzen Évi a kollégiumba?

A kollégiumi ellátás 1 hónapra 18 000 forintba kerül, a távolsági bérlet és a helyi bérlet ára együtt 8 000 forint lenne.

Számold ki, hogy egy évben hány forintot takaríthatnak meg Molnárék, ha az utazást választják?

Milyen érvek szólnak a kollégiumi elhelyezés mellett?

Melyik lehet a jó megoldás Molnárék számára? Gyűjts érveket!

B. Milyen bevételei lehetnek egy háztartásnak?

A családi kassza

A Molnár család összeül, hogy végiggondolja az anyagi helyzetét a felmerülő új kiadások függvényében. Először a bevételeiket tekintik át. Az édesapa nettó, azaz kézhez kapott fizetése havonta 174 625 forint a két gyerek után járó adókedvezménnyel együtt. A 26 600 forintos családi pótlékot az édesanya kapja, fizetésének nettó összege 91 700 forint. Van egy garázsuk is, amit havi 25 000 forintért adnak bérbe. A munka mellett Molnár anyuka alkalmanként idősgondozást és gyerekelügyeletet is vállal, ami havonta mintegy 13 000 forint többletbevételt jelent a családnak.

Összegezd, mekkora a Molnár család összes havi jövedelme!

Keress még példákat, milyen erőforrásokkal milyen bevételeket érhetnek el a családok!

Keress a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) honlapján a háztartások életszínvonal címszó alatt jövedelemtípusokat! Nézd meg a háztartások jövedelemszerkezetét is a honlapon, és készíts az adatokból tortadiagramot!

C. Milyen kiadásai lehetnek egy háztartásnak?

A pénzcsap

A Molnár család a bevételek összeírását követően a havi kiadásairól is listát készít, hogy lássák, mire megy el a pénz egy hónapban. Ez a lista nagy segítségükre lesz a döntéshozatalban Évi kollégiumi elhelyezésének kérdésében is.

Nézd át a táblázatban található kiadásokat, és tegyél javaslatot, hogy melyiken és hogyan lehetne spórolni!

- Keress példát olyan kiadásokra, amelyeken nem lehet változtatni!
- Van-e a táblázatban olyan kiadás, amely luxusnak minősül?

Élelmiszer	102 000 Ft	Közösségi közlekedés	11 100 Ft
Villanyszámla	10 600 Ft	Vízdíj	6 700 Ft
Benzin	42 000 Ft	Szemétdíj	3 000 Ft
Gázzámla	10 200 Ft	Mobiltelefon	15 000 Ft
Tisztálkodószerek	15 500 Ft	Gépjármű- és életbiztosítás havi díja	8 900 Ft
Mosogatógép havi törlesztőrészlete	4 500 Ft	Tv-, telefon-, internet-előfizetés	12 500 Ft
Napilap havi előfizetése	3 600 Ft	Ruházati cikkek	28 000 Ft
Tisztítószer	5 900 Ft	Szórakozás	12 000 Ft
Lakásbiztosítás havi díja	3 800 Ft	Zsebpénz	15 000 Ft
Iskolai ebédbefizetés (2 fő)	10 000 Ft	Banki költségek	1 500 Ft

Jó, ha tudod!

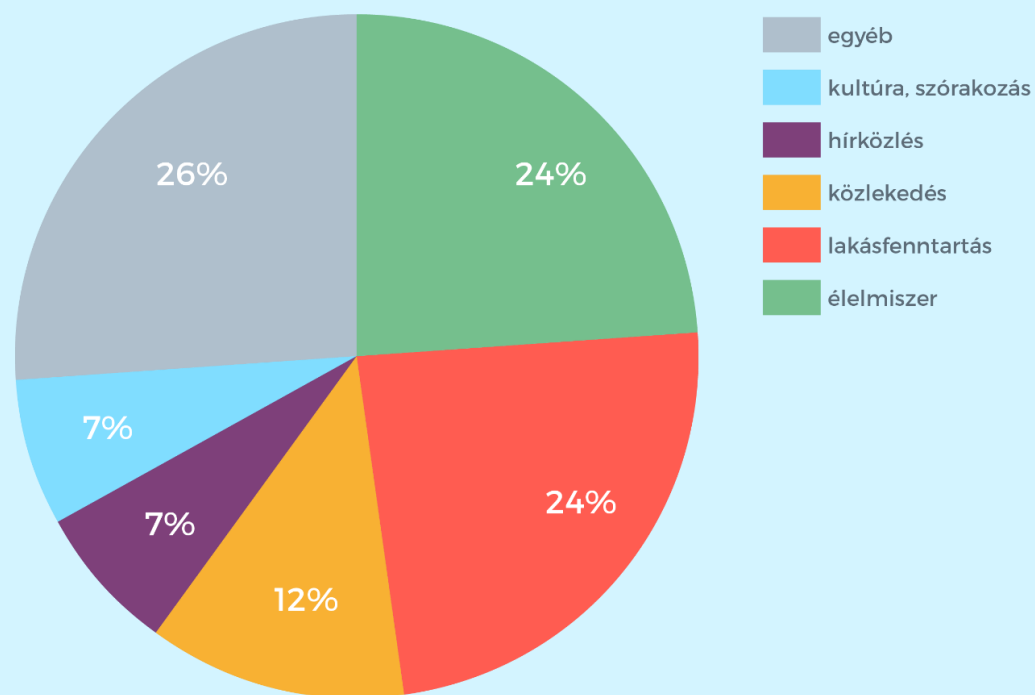
Enni mindenkinek kell, ahogy az sem árt, ha télen tudunk fűteni és világítani. Ezeket létszükségleti cikkeknek nevezzük, mivel ezek fogyasztását a háztartások a jövedelmük változása esetén sem csökkentik. Azokat a termékeket és szolgáltatásokat, amelyek fogyasztása együtt nő a háztartás jövedelmének növekedésével, normáljavaknak nevezzük. Ilyenek például a ruházzkodásra vagy a lakásfenntartásra fordított pénzek. Ha több a zsebpénzünk, gyakrabban járunk moziba vagy koncertekre. Azokat a termékeket vagy szolgáltatásokat, amelyekből nagyobb arányban növeljük a fogyasztásunkat, mint ahogy a jövedelmünk növekszik, luxusjavaknak nevezzük.

Készítsd el a Molnár család kiadási tortadiagramját! A KSH-csoportosítást a tortadiagram mellett láthatod.

– Rendszerezd a család kiadásait a KSH csoportosítása szerint!

– Állapítsd meg, hogy az egyes kiadási csoportok milyen százalékos arányt képviselnek a teljes tortából!

Példák a KSH-kategóriákra:

- *élelmiszer és alkoholmentes italok*: tej, kenyér, iskolai ebédbefizetés
- *lakásfenntartás és háztartási energia*: villany, gáz, lakásbiztosítás
- *közlekedés*: buszbérlet, vonatjegy, tankolás
- *hírközlés*: tv, telefon, internet
- *kultúra, szórakozás*: mozi, szépirodalom, koncert
- *egyéb*: cigaretta, biztosítások, ruházati cikkek, alkohol stb.

Összegzés

A legfontosabb tudnivalók

A. Kik alkotnak egy háztartást?

A szociológiában vagy a statisztikákban értelmezett háztartás fogalma nem mindig esik egybe a közgazdaságtan háztartás fogalmával. A háztartás a gazdaság egyik legfontosabb alapegysége. Azoknak a személyeknek a csoportját értjük alatta, akik jövedelemmel rendelkeznek, és ezt a jövedelmet jellemzően közösen használják fel.

A háztartások tagjait többnyire rokoni szálak kötik össze, egy-egy család általában egy-egy háztartást alkot. De ha felnőttként valaki barátnőjével vagy barátjával összeköltözik, akkor is háztartásról beszélhetünk, ha a költségek közösek és a közös fogyasztásból származó előnyök miatt közösen gazdálkodnak.

TIPP

A statisztika a népszámlálás során gyűjt adatokat a háztartásokról. Tájékozódj a háztartások számáról, összetételéről a KSH honlapján a népszámlálás kulcsszó segítségével!

Jó, ha tudod!

2011-ben Magyarországon száz családból 36 nevelt csak egyetlen gyermeket.

B. Milyen bevételei lehetnek egy háztartásnak?

A háztartások kétféle módon juthatnak bevételekhez: pénzbeni és természetbeni formában.

A pénzbeni bevételek legfőbb forrása a munkából származó jövedelem. Ebben az esetben a háztartások tagjai eladóként jelennek meg az erőforrások piacán, mivel értékesítik munkavégző képességüket. A munkavégzés történhet munkaviszonyban, megbízási vagy vállalkozási jogviszonyban. Munkaviszonyban munkabért fizet a munkáltató a munkavállalónak, megbízási jogviszonyban megbízási díjat a megbízó a megbízottnak, vállalkozási jogviszonyban vállalkozási vagy vállalási díjat a megrendelő a vállalkozónak. A munkajövedelem függhet a munkában töltött időtől vagy a teljesítménytől.

A vagyonból származó jövedelem a pénzbeni bevételek másik forrása. Idetartozik a bérbe adott garázs vagy a számlán elhelyezett pénz után fizetett kamat.

Szintén fontos bevételi forrást jelenthetnek a társadalmi jövedelmek (juttatások).

Ilyen a családi pótlék vagy az álláskeresői támogatás, a jó tanulmányi eredménynek köszönhető ösztöndíj, amely mind az állam által juttatott bevétel. Ezeket a transfereknek nevezett juttatásokat az állam előre meghatározott elvek szerint, közvetlen ellenszolgáltatás nélkül biztosítja a háztartásoknak.

Aki pénzt nyer a lottón, vagy megörökli felmenője megtakarításait, szintén bevételekre tesz szert. Magyarországon a generációkon átívelő pénzügyi támogatás gyakran jelentős hozzájárulást jelent a családi otthon megteremtésében, legyen ez építkezés, ingatlanvétel, felújítás vagy a meglévő otthon bővítése. Ezek az egyéb jövedelmek azonban nem rendszeresek, jellemzően rendkívüli bevételt jelentenek a háztartások számára.

A természetbeni juttatások is növelik a bevételeket. A céges autó vagy a munkáltató által fizetett mobiltelefon, a vásárlási utalvány vagy az egészségpénztári befizetés lehetővé teszi, hogy a háztartások kevesebb pénzt fordítsanak jövedelmükből különböző szolgáltatások megvásárlására, így több pénz marad a családi kasszában.

A háztartások bevételei – a többi gazdasági szereplőhöz hasonlóan – végesek, ezért csak korlátozott mennyiségű terméket, szolgáltatást tudnak megvásárolni. Tehát alapvető fontosságú, hogy mindig átgondoltan költsek el a jövedelmüket.

Háztartások bevételeinek lehetséges forrásai

Munkavégzéshez kapcsolódó jövedelmek

- **Bér**
- Jutalom
- Táppénz
- Stb.

Tulajdonból, vagyontól származó jövedelmek

- **Bérleti díj**
- Kamat
- **Osztalék**
- Stb.

Társadalmi jövedelmek

- Családi pótlék
- Szociális támogatások
- Gyes, gyed
- Álláskeresői járadék
- **Nyugdíj**
- Stb.

Egyéb bevételek

- Nyeremény
- Örökség
- Ajándék
- Adomány
- Stb.

A vágyak elé a valóság sokszor gátat emel. A háztartásoknak is először azokat a termékeket és szolgáltatásokat kell megvásárolniuk, amelyekre éppen a legnagyobb szükségük van. Más szóval: a háztartások kiadásait főként a szükségleteik befolyásolják.

Amikor a szülők nagybevásárlást tartanak, megveszik a buszbérleteket, vagy előfizetnek az internetre, rendszeresen csökkentik a háztartás rendelkezésére álló jövedelmét. Ezeket a létfenntartáshoz, a mindennapi életvitelhez kapcsolódó kiadásokat együttesen folyó fogyasztási kiadásoknak nevezzük.

Ha a család új mosógépet, autót vagy nyaralót vásárol, nem egyszeri és nem azonnali szükségletkielégítést végez, hanem hosszabb távra költ, vagyis tartós fogyasztási cikkek megszerzésére, ingatlan vásárlására fordítja bevételeit.

A háztartások jövedelmük egy előre meghatározott részét közvetlen ellenszolgáltatás nélkül kötelesek az államnak átengedni. Ezeket az állam általi elvonásokat összefoglalóan adóknak nevezzük, és szintén a háztartási kiadások részét képezik.

A háztartások tényleges kiadásait ugyanakkor sok tényező befolyásolja. Az egyes háztartások igényei – és így a fogyasztás kiadásai – eltérhetnek egymástól például attól függően, hogy a család tagjai hol laknak (városban vagy falun), milyen korúak (kisgyermekes, fiatal szülők vagy nyugdíjaskorúak), milyen iskolai végzettségűek, mivel foglalkoznak, milyen kulturális háttérrel (vallás, szokások) rendelkeznek.

A személyes fogyasztási szokások, az egyéni ízlések eltérése ellenére bizonyos javak fogyasztása minden háztartás számára szükségszerű. Ilyen például az elektromos energia vagy az ivóvíz.

3–4. A háztartások gazdálkodása

Kik alkotnak egy háztartást? Azok a személyek, akik jövedelemmel rendelkeznek, amit közösen használnak fel, tehát közösen hozzák meg fogyasztási döntéseiket. A háztartások tagjait többnyire rokoni szálak kötik össze, egy család általában egy háztartást alkot.

Milyen bevételei lehetnek egy háztartásnak? Egy adott időszak alatt a háztartások pénzben és természetben juthatnak bevételhez (munkából, tulajdonból, társadalmi jövedelem formájában és egyéb forrásból). Ezeket együttesen jövedelemnek nevezzük.

Milyen kiadásai lehetnek egy háztartásnak? A kiadások összetételét leginkább az befolyásolja, hogy mekkora bevételre tett, illetve tehet valaki szert, vagyis hogy mekkora jövedelem felett rendelkezhet. A felhasználás szempontjából a KSH a következő hat kategóriába sorolja a kiadásokat: élelmiszer és alkoholmentes italok, lakásfenntartás és háztartási energia, közlekedés, hírközlés, kultúra/szórakozás, egyéb.